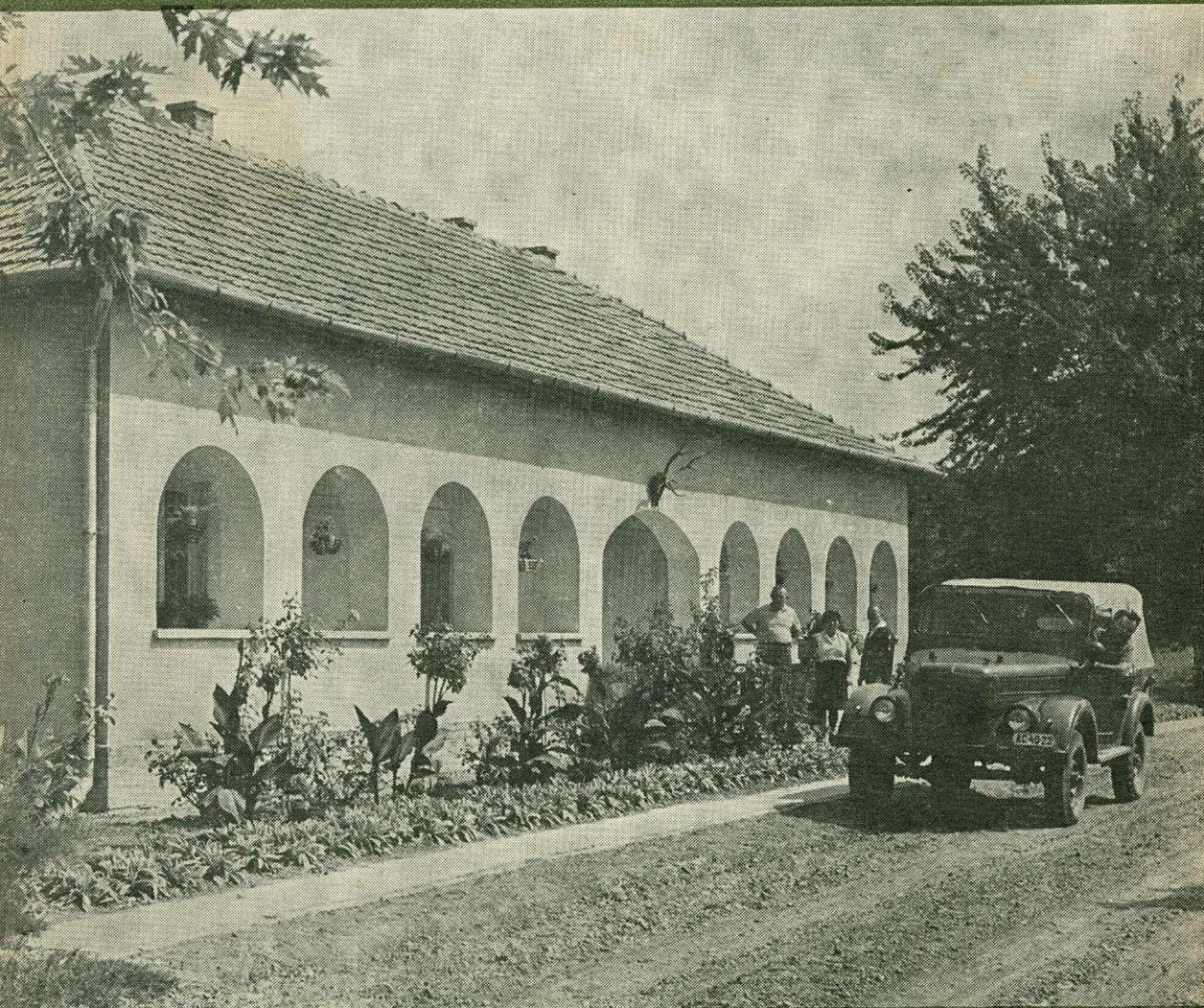

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 105. ÉVFOLYAMA

1970. JÚNIUS * XIX. ÉVFOLYAM 6. SZÁM

T A R T A L O M

<i>Halász Aladár:</i> Fagazdaságunk 1969. évi eredményei és tapasztalatai a termelés és forgalom területén	241
<i>Halász László:</i> Gondolatok az 1969. évi iparifa felhasználás helyzetéről	250
<i>Király László—Fejes József—Bencze Tibor:</i> Nagyterületi erdőleltározás a Szombathelyi Erdőgazdaság területén	253
<i>Ivanics József:</i> A gazdasági szabályozók és az üzemtervi előírások kapcsolatáról	265
<i>Dr. Tóth Károly:</i> Az erdősítések 10 éves eredményei a Duna—Tisza közén	270
<i>Dr. Solymos Rezső:</i> A kutatási eredmények alkalmazása az erőnevelés fejlesztési irányelveinek kidolgozásában	274
<i>Dr. Papp László:</i> Az 1969/70 évi téli időjárás	278
Irodalmi Szemle	
Hardy J.: Vadászfegyverekről a vadászoknak (<i>Dr. Szilágyi L.</i>)	281
Forgófejes gallyazógépek (<i>Dr. Walter F.</i>)	282
Fagyrepedés és mikrobiológiai anyagcsere lomblevelű fajoknál (<i>Dr. Simon M.</i>)	282
A túllevelűek vegyszeres tisztítása (<i>Dr. Solymos R.</i>)	283
Az ergonómiai vizsgálatok eredményeinek alkalmazása az erdőgazdasági munkában (<i>Dr. Szász T.</i>)	284
A tájvédelem jelentősége és feladatai (<i>Dr. Szodfridt I.</i>)	285
Az idegenforgalom növekedése és a tájvédelem (<i>Dr. Babos I.</i>)	285
Címkép: <i>A marosparti csemetekert kezelési épülete</i>	
Hátlapon: <i>Marosparti olasznyáras az ár levonulása után</i> (Délalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság — Foto ERTI — Michalovszky I. felvételei)	

С О Д Е Р Ж А Н И Е

<i>Халас А.:</i> Результаты и опыт нашего хозяйствования древесиной в области её производства и оборота	241
<i>Халас Л.:</i> Соображения о положении промышленного использования древесины за 1969 год	250
<i>Кирай Л., Фейеш Й. и Бенче Т.:</i> Инвентаризация леса на большой площади на территории действия Сомбатхейского лесхоза	253
<i>Иванич Й.:</i> О связи экономических регуляторов и предписаний оргхозпланов	265
<i>Д-р Том К.:</i> Результаты десятилетнего лесоразведения между Дунаем и Тиссой	270
<i>Д-р Шоймош Р.:</i> Использование результатов научных исследований в выработке передовых руководящих правил по уходу за лесом	274
<i>Д-р Панн Л.:</i> Погода зимы 1969/70 гг.	278

C O N T E N T S

<i>Halász, A.:</i> Results and experiences of our timber economy in the field of production and trade in 1969	241
<i>Halász, L.:</i> Some remarks on the consumption of industrial wood products in 1969	250
<i>Király, L.—Fejes, J.—Bencze, T.:</i> Large-scale surveying of the area of the State Forest Enterprise Szombathely	253
<i>Ivanics, J.:</i> Economic regulators and the management plans	265
<i>Dr. Tóth, K.:</i> Results of the afforestations in the Danube—Tisza Mid-Region in the last 10 years	270
<i>Dr. Solymos, R.:</i> Utilization of the research achievements in drawing up the directives for the development of forest tending operations	274
<i>Dr. Papp L.:</i> The winter weather of 1969/70	278

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Bencze Tibor önálló irányító mérnök, Erdőrendezőségek Műszaki Irodája, Budapest; *Fejes József* csoportvezető, Erdőrendezőségek Műszaki Irodája, Budapest; *Halász Aladár*, a MÉM Közgazdasági Főosztály vezető helyettese, Budapest; *Halász László* műszaki igazgató, ERDÉRT Vállalat, Budapest; *Ivanics József* Erdőfelügyelőség vezetője, Nagykanizsa; *Király László* osztályvezető, Erdőrendezőségek Műszaki Irodája, Budapest; *dr. Papp László* tudományos főmunkatárs, ERTI, Kecskemét; *dr. Solymos Rezső* tudományos osztályvezető, ERTI, Budapest; *dr. Tóth Károly* Erdőrendezőség vezetője, Kecskemét.

Fagazdaságunk 1969. évi eredményei és tapasztalatai a termelés és forgalom területén

HALÁSZ ALADÁR

Az elmúlt évet általában az új irányítási rendszer kibontakozása évének tekintik. Az 1968. évi gazdálkodásra még jórészt a korábbi szemlélet és az átmenet volt a jellemző. 1969-ben azonban már a népgazdaság minden területén hatottak az új rendszer elemei és általában a szabályozott piac szemlélete érvényesült.

Ennek ellenére az elmúlt évet — különösen a fagazdaság vonatkozásában — nem lehet az új mechanizmus jellemző évének tekinteni. Ennek eredményeit ugyanis a központi szabályozóknak az év elején bevezetett, s a készletek általános leépítésére ösztönző, sőt kényszerítő hatása jelentős mértékben torzította. Az 1969. évi adatok mégis alkalmasak arra, hogy azokból az új irányítási rendszer működőképességére, és néhány, a IV. ötéves tervidőszakra is kiható tendenciára a múlt évinél megbízhatóbb következtetéseket vonjunk le.

Mindenekelőtt meg lehet állapítani, hogy az elmúlt 25 év alatt egyszer sem volt annyira világosan és közvetlenül érzékelhető az erdőgazdaság és a fafeldolgozás fejlődésének a fát felhasználó ágazatok fejlődésével való szoros kapcsolata, mint 1969-ben.

1969-ben a népgazdaság egészének fejlődését jellemző nemzeti jövedelem az 1968. évit némileg meghaladó ütemben nőtt. Ez azonban elsősorban annak köszönhető, hogy az ipar termelésének csökkent ütemű növekedését az élelmi-szergazdaság lényegesen gyorsabb ütemű fejlődése ellensúlyozta.

1. táblázat

Megnevezés	A növekedés évi üteme, %			
	1966	1967	1968	1969
1. Termelés				
Nemzeti jövedelem	8,0	9,0	5,0	6,0
Ipari termelés	7,0	9,0	5,0	3,0
ebből:				
széntermelés	-3,5	-10,9	0,7	-2,6
bútortermelés	18,2	8,4	10,7	6,7
Mezőgazdasági termelés .	5,2	5,7	4,6	11,2
2. Fafelhasználás				
Összes iparifa	10,0	2,2	6,9	-1,7
Lemez- és lap	5,7	17,5	17,0	8,4
Papír és karton	11,5	9,4	8,4	3,8

A hagyományos fafelhasználó ágazatok (bányászat, bútoripar stb.) termelésének növekedése — a korlátozó pénzügyi intézkedések következtében — az 1968. évihez képest visszaesett. *Ez fékezőleg hatott egész erdőgazdálkodásunk és fafeldolgozó iparunk 1969. évi fejlődésére is, miután a hagyományos piacok fejlődésének visszaesését nem tudtuk újabb piacok bekapcsolásával ellensúlyozni.*

lyozni. Számottevő kezdeményezések történtek ugyan ezirányban, fatermék-exportunk volumene is jelentős mértékben növekedett, mégis megközelítőleg sem voltunk műszakilag felkészülve arra, hogy a jóformán korlátlan építőipari és export piaci lehetőségeket teljes mértékben kihasználjuk. Ezért fakitermelésünk és fafeldolgozásunk 1969-ben kisebb ütemben fejlődött mint 1968-ban, az iparifa-felhasználás pedig némileg csökkent ahhoz képest.

Ennek alapján az 1969. évnek fontos tapasztalata, hogy — bár hosszabb távon a fagazdaság fejlődésének is meghatározó tényezője a nemzeti jövedelem — rövid távon a fejlődést nem az, hanem inkább az ipar, elsősorban a fafelhasználó iparágak termelésének alakulása determinálja, mert rövid távon a nemzeti jövedelem szerkezet-változását a fagazdaság nem tudja követni.

Ebből azt a tapasztalatot is le kell szűrniük, hogy — az 1968-at megelőző idők elszigeteltségével ellentétben — nagyobb előrelátással, gyorsabb ütemben, intenzív vállalati kapcsolatokat kell kiépíteniük a felhasználókkal és azok fejlődési tendenciáit sokkal alaposabban kell figyelemmel kísérniük, hogy saját ágazatunk arányos fejlődését biztosíthassuk, és rugalmas intézkedésekkel az előrelátható gazdasági problémákat megelőzhessük.

1. Fakitermelés

Az összes bruttó fakitermelés 1969 folyamán az 1968. évihez képest 4⁰/₀-kal nőtt, a nettó fakitermelés viszont megközelítőleg az 1968. évi szinten maradt.

2. táblázat

Megnevezés	A fakitermelés alakulása				
	1966	1967	1968*	1969	Index 1969/68
1. Bruttó fakitermelés tuskóval, 1000 m³					
MÉM állami erdőgazdaságok	3662	3754	3925	4017	102
Egyéb állami erdőgazdaságok	76	145	279	244	87
Egyéb állami szervek	184	195	239	259	108
Termelőszövetkezetek, egyéb	780	882	865	991	115
Összesen	4702	4976	5308	5511	104
ebből: apadék	541	612	712	928	130
2. A nettó fakitermelés szerkezete, 1000 m³					
Iparifa	1946	2088	2352	2333	99
Vastag tűzifa	1517	1604	1589	1644	103
Vékony tűzifa, tuskó	698	672	655	606	93
Összesen	4161	4364	4596	4583	100
3. Iparifahányad a vastagfa %-ában	56,2	56,5	59,7	58,7	—

* Az erdőrendezőségi felvételek, valamint — az iparifa-tűzifa vonatkozásában — az ipari üzemek tényleges rostfa felhasználása alapján helyesbített adatok.

Ebből kettős következtetést lehet levonni:

- Eredménynek és az új irányítási rendszer pozitív hatásának kell tekinteni, hogy a fakitermelés — a fafelhasználó ágazatok csökkent ütemű fejlődése, s az általános készletleépítési törekvések miatt erősen csökkent kereslet és

a szokatlanul korán beköszöntött tél fékező hatása ellenére — nem csökkent. Ez egyelőre kis mértékben ugyan, de feltétlenül a piaci kapcsolatok kívánatos bővülésére utal.

- A bruttó és a nettó fakitermelés alakulása közötti ellentmondás a termelési apadék gyors ütemű növekedését jelzi. Ez azzal függ össze, hogy a magas fuvarköltséggel elérhető vágásterületeken az alacsony értékű és amelletts nehezen értékesíthető vékony (kisebb mértékben vastag) tűzifát nem veszik számba és annak a vágásterületről való kiszállítására nem fordítanak felesleges többletköltséget. A vékony faanyagok elsősorban rözse-trágyaként, a vastagabb anyagok pedig a szén- és mészegetés révén népgazdaságilag is kedvezően hasznosulhatnak. (A faszén- és az égetett mésztermelés növekedése ezt a tendenciát alátámasztja. Az erdőgazdaság faszéntermelése pl. az 1967. évi 2799 q-ról 1969-ben 21 361 q-ra, égetett mésztermelése pedig az 1967. évi 1789 q-ról 1969-ben 92 304 q-ra nőtt.) Ezért helytelen lenne ezt a jelenséget egyértelműen hibásnak minősíteni. Ennek alapján viszont ma már azt is megállapíthatjuk, hogy a bruttó fakitermeléshez kapcsolt jövedelem-elvonás nem egészen váltotta be, a felhasználói igények és mindenekelőtt az energia-szerkezet alapvető változása miatt nem is válthatta be, a hozzáfűzött reményeket. Ezért a jövőben fafajpolitikai célkitűzéseinket az ökonómiai adottságokhoz jobban igazodó, pl. a vastagfa-kitermeléshez kapcsolt jövedelem-elvonással kell érvényesítenünk.

A fakitermelés szerkezete — az egész évre jellemző nyomott piaci helyzet, majd a II. félévben, főleg az NDK brikett kiesése miatt, hirtelen megnövekedett tűzifa-kereslet következtében — az előző évihez képest kedvezőtlenül alakult. Az összes vastagfára vonatkoztatott iparifahányad az 1968. évi 59,7⁰/₀-ról 58,7⁰/₀-ra csökkent. Nagy mértékben nőtt az export papírfá, viszont a piaci helyzetnek megfelelően csökkent a rönk, a bányászati faanyagok és a fagyártmányfa termelése. A termelésnek ez a kedvezőtlen szerkezet-változása a pénzügyi eredményekben is éreztette hatását.

A bruttó fakitermelés (véghasználat és gyérités) *fafajösszetételét* tekintve, legnagyobb mértékben a hazai nyár kitermelése nőtt. Ugyancsak jelentős növekedés mutatkozik a cser és az akác kitermelésben is. Ez feltehetően annak köszönhető, hogy az év elején a kevésbé értékes fafajok (cser, gyertyán és hazai nyár) erdőfenntartási járulékát csökkentettük, erdőhasználati járulékát pedig stabilizáltuk (3. táblázat).

A szabályozóknak ez a módosítása sem tudta azonban kiegyenlíteni a tölgy kitermelés kiemelkedő jövedelmezőségét, ezért a hazai nyár után legnagyobb mértékű növekedés ebben a fafajban mutatkozik. A bükk kitermelés némileg csökkent. Ez elsősorban a túlzott mértékű import bükk fűrészáru kínálatával, emellett a hazai bükk fűrészáru termelés alacsony jövedelmezőségével függ össze. Az 1970. évi tervvel kapcsolatban tett intézkedések (a bükk fűrészáru-import jelentős csökkentése és a forgalmazási kényszerpálya megszüntetésével egyidejűleg a bükk fűrészáru termelői nyereségének növelése) ezeket a problémákat feltehetően megoldják. Emellett azonban — a IV. ötéves tervre való biztonságos átmenet érdekében — a fafajok közötti kívánatos jövedelmezőségi arányokat — pl. a tölgy jövedelmezőségének csökkentésével, s a kevésbé értékes fafajok helyzetének további javításával is — helyre kell állítanunk.

2. Fafeldolgozás

A fafeldolgozás volumene az év folyamán csak kis mértékben (2⁰/₀-kal), de a nettó fakitermelést meghaladó ütemben nőtt. A *feldolgozás javára történő*

3. táblázat

Megnevezés	A bruttó fakitermelés összetétele, 1000 m ³					
	Állami erdőgazdaságok (MÉM, egyéb)			Országos		
	1967	1968*	1969	1968*	1969	Index
1. Véghasználat, gyérités						
Tölgy	710	738	838	874	977	112
Bükk	390	415	405	460	458	100
Akác	521	595	622	898	942	105
Cser	749	855	918	937	1011	108
Gyertyán	246	246	256	297	296	100
Nemes nyár	147	236	219	310	293	95
Hazai nyár	139	153	168	229	276	121
Egyéb lombos	355	340	323	468	441	94
Fenyő	181	202	216	242	264	109
Összesen	3438	3798	3965	4715	4958	105
2. Tisztítás, egyéb	389	365	269	523	504	96
3. Tuskó	72	41	27	70	49	70
4. Mindösszesen	3899	4204	4261	5308	5511	104

* Az erdőrendezőségi felvételek alapján helyesbített adatok.

lassú arányeltolódás jelei tehát még az egyébként kedvezőtlen 1969. évben is észlelhetők voltak.

4. táblázat

Megnevezés	A fafeldolgozás fejlődése, ¹ 1000 m ³ -ben			
	1966	1967	1968	1969
1. Ágazatonként				
Fűrészipar	1673	1758	1808	1843
Furnér- és lemezipar	82	80	77	71
Farostlemez- és forgácsolóipar	138	162	185	203
Papíripar	194	234	247	242
Egyéb (gyufaipar, szénégetés)	37	39	36	49
Összesen	2124	2273	2353	2408
2. Szektoronként				
Erdőgazdaságok (MÉM és egyéb)	542	552	602	622
Faipari vállalatok (MÉM) ²	1004	1065	1017	999
ERDÉRT Vállalat	149	166	210	245
Szakvállalatok ³	35	36	27	40
Termelőszövetkezetek ⁴	200	220	250	260

¹ A feldolgozott alapanyag mennyisége.

² Papíripar nélkül.

³ Erdőkémia és Erdei Termék Vállalat.

⁴ Becsült adat.

Fafeldolgozásunk szerkezete is ugyancsak lassú ütemben, de kedvezően változik:

- nő a farostlemez- és forgácslapgyártásban feldolgozott faanyagok, és
- némileg csökken a fűrésziparban feldolgozott faanyagok mennyiségi aránya.

A fűrésziparon belül — az alapvető ágazatok közötti arányváltozásnál nagyobb mértékű — eltolódás következett be a hagyományos fűrészipar és a fa gyártmánytermelés között, az utóbbi kárára. Emellett a fűrésziparban tartós-
nak mutatkozó negatív tendenciaként jelentkezett 1969-ben is

- egyrészt az értékesebb rönkanyag feldolgozásának mindinkább az erdőgazdaságokhoz történő áttolódása, amely az iparvállalatoknál növekvő kapacitás-kihasználatlansággal járt,
- másrészt a hazai lombos gömbfafeleségek feldolgozásának stagnálása mellett az import fenyő gömbfa feldolgozásának gyorsabb ütemű növekedése.

Az iparvállalatok egyre súlyosbodó kapacitás-kihasználatlanságával, s az erdőgazdaságoknál ezzel együttjáró felesleges eszközleköltéssel kapcsolatos problémák az 1970. év elején életbeléptetett új vertikális szervezetben feltehetően feloldódnak. A hazai lombos faanyagok feldolgozására való nagyobb mértékű ösztönzés érdekében azonban még további intézkedésekre, többek között a fenyőfeldolgozás és manipuláció jövedelmezőségének csökkentésére is szükség lesz.

Jelentős eredménye az elmúlt évnek, hogy a forgácslap termelés — a hárosi üzem 1968. évvégi üzembehelyezésének eredményeként — 1969-ben kb. 24⁰/₀-kal nőtt. Súlyos probléma viszont az, hogy az új üzem — tervezési és egyéb hibák miatt — még ma sem tud a tervezett kapacitásnak megfelelő ütemben termelni. Ezekből a zavarokból azt a tanulságot feltétlenül le kell vonni, hogy a *forgácslapgyártás fejlesztése bonyolult műszaki feladat, melynek megoldása minde-
nekelőtt alaposan felkészített, lelkes szakember-gárdát és jól felszerelt TMK-
kapacitást követel. Ezek nélkül fejlesztési törekvéseinket kudarcok, illetve súlyos problémák sorozata kísérheti.*

3. Belföldi felhasználás

A fatermékek belföldi forgalmában az 1968. évitől teljesen elűtő tendenciák érvényesültek. Ezek részben az 1969. elején életbeléptetett árintézkedésekre (a fenyő fűrészáru és fenyő gömbfa áremelése, a tűzifa árcsökkentése) és egyéb szabályozók módosítására (készlethitel-politika stb.), részben — főleg az iparifa termékek forgalmában és felhasználásában — e termékeket felhasználó ágazatok csökkent ütemű fejlődésére, a tűzifa vonatkozásában pedig elsősorban az NDK brikett import nagy mértékű csökkenésére vezethetők vissza. Mindezek következményeként

- az iparifa termékek összes felhasználása (a papír- és cellulózipari termékeket is beleértve) az 1968. évihez képest mintegy 100 ezer gömbfa m³-rel, kb. 2⁰/₀-kal csökkent, e termékek összes készlete pedig mintegy 150 ezer gömbfa m³-rel nőtt;
- az összes tűzifa felhasználás viszont a több év óta állandóan csökkenő tendenciával ellentétben mintegy 400 ezer m³-rel, majdnem 18⁰/₀-kal nőtt, az év végi zárókészlet pedig az 1968. évinek mintegy 52⁰/₀-ára csökkent. (5. táblázat).

Iparifa termékekben a piacot jóformán egész éven át, majdnem minden választékban kínálati helyzet jellemezte. A belföldi felhasználás fenyő fűrészáruban az 1968. évihez képest alig változott, lombos fűrészáruban és furnérban 10⁰/₀ körüli csökkenés, lemezfeleségekben viszont 4⁰/₀, lapfeleségekben pedig kb. 12⁰/₀-os növekedés volt tapasztalható.

Megnevezés	Mértékegység	A fafelhasználás alakulása			
		1966	1967	1968	1969
1. Iparifa termékek összesen ..	1000 gfa m ³	5168,4	5282,3	5644,9	5548,9
Enyvezett lemez	1000 m ³	21,4	19,5	22,0	20,4
Farostlemez	1000 m ³	46,2	57,5	67,0	71,9
Bútorlap	1000 m ³	10,8	11,6	10,9	10,1
Forgácslap	1000 m ³	32,4	40,0	56,7	66,6
Pozdorjalap	1000 m ³	33,7	41,2	42,1	46,3
Papír és karton	1000 t	318,9	349,0	378,3	392,7
2. Tűzifa összesen	1000 m ³	2576,0	2549,6	2260,1	2656,0
Vastag tűzifa	1000 m ³	1762,3	1714,6	1507,7	1962,7
Ágfa és tuskó	1000 m ³	695,3	712,7	651,1	619,5
Faszén	1000 t	16,7	17,4	14,4	11,7
3. Mindösszesen	1000 gfa m ³	7744,4	7831,9	7905,0	8204,9

Papír- és kartonfogyasztásunk — az előzetes adatok szerint — az 1968. évi 8,4⁰/₀-kal szemben csupán 3,8⁰/₀-kal nőtt. (Az egy főre eső fogyasztás 38 kg/fő volt.) Ez meglepő azért, mert mind a hazai, mind a nemzetközi tapasztalatok szerint a papír- és kartonfogyasztás az áralakulástól függetlenül rendkívül szoros, talán valamennyi termék közül a legszorosabb korrelációban követi a nemzeti jövedelem alakulását. Hazai viszonylatban 1960 és 1968 között a nemzeti jövedelem 1⁰/₀-os növekedését a papír- és karton-fogyasztásnak kb. 1,3 százalékos növekedése kísérte. Ezzel szemben 1969-ben a nemzeti jövedelem 6⁰/₀-os növekedése mellett a papírfogyasztás csak 3,8⁰/₀-kal növekedett. Ez feltehetően inkább az adatszolgáltatás hibájára, mint valamilyen új tendenciára enged következtetni.

Az iparifa termékek készleteinek az előzőekben jelzett növekedésével egyidejűleg jelentős *készlet-átcsoportosulás* ment végbe: A felhasználói készletek számottevő csökkenése mellett általában nagy mértékben nőtt a készletező vállalatok (ERDÉRT Vállalat) és a termelő vállalatok készlete. Ez a tendencia a szabályozó rendszer differenciátlansága miatt súlyos veszélyeket rejt magában. A szabályozó rendszer ugyanis jelenleg csak arra kötelezi a vállalatokat, hogy tartós készletnövekedés esetén forgóalapjukat fejlesztési alapjukból feltöltsék, de nem alkalmaz büntető szankciókat, pl. forgóalap-elvonást azokkal szemben, akik a folyamatos termelést veszélyeztető mértékben csökkentik alapanyag-készletüket. Ez a rendszer a termelő vállalatokat arra kényszeríti, hogy a felhasználók általános készlet-leépítési törekvésére vagy azonnal a termelés csökkentésével reagáljanak, vagy az emiatt náluk jelentkező készlet-növekedést saját fejlesztési alapjukból fedezzék. Ez utóbbi esetben azonban a fejlesztési alapból a termelést vagy nem tudják, vagy az egyébként lehetségesnél lényegesen kisebb mértékben tudják csak bővíteni, így késleltetéssel ugyan, de szintén a termelést fékező hatás érvényesül. *A jelenlegi rendszer tehát — egyoldalúsága miatt, az inkurrencia-termelés megakadályozására irányuló eredeti, mindenképpen helyes célkitűzésen túlmenően — a termelést általában és káros mértékben fékezheti.*

E veszélyes tendenciák következményei egyes iparágakban máris észlelhetők, mert bár az iparifa termék-készletek összességükben növekedtek, egyes választékokban (papírfa, rostfa stb.) országos méretű készletcsökkenés következett be. Ez sajnálatos módon pl. a farostlemez- és forgácslapgyártásban, valamint a papíriparban és a bútorigarban máris anyagellátási zavarokat és termeléski-

esést okoz. Ezeket a problémákat a IV. ötéves tervre való zavartalan átmenet érdekében a készletgazdálkodási követelmények egyoldalúságának megszüntetésével, emellett esetleg a célnak megfelelően differenciált jövedelemelvonással is át kell hidalni.

A tűzifa-piacon az év első 7—8 hónapjában — a belkereskedelem készletleépítési törekvése és halogató magatartása miatt — kínálati helyzet uralkodott, amely az egész fakitermelést határozottan fékezte. Amikor azonban nyilvánvalóvá lett, hogy a tervezett mennyiségű NDK brikett behozatalára nem lehet számítani, a belkereskedelmi szervek éves megrendelésüket az első félévben feladotthoz képest rövid idő alatt annak 1,5-szeresére növelték. A termelést azonban a bekövetkezett idővesztés miatt már nem lehetett ennek megfelelő ütemben növelni, ezért — lényegében az egész tüzelőpiac feletti áttekintéssel rendelkező belkereskedelmi szervek hibás szükséglet-felmérése és helytelen készletpolitikája következtében — az év végére tűzifában meglepetésszerűen hiányhelyzet alakult ki.

Az év elején tapasztalt tűzifa értékesítési zavarok idején a belkereskedelmi szervezeteknek még az volt a véleménye, hogy az NDK brikettet tűzifával csak kis mértékben lehet helyettesíteni. A brikett importban bekövetkezett több mint 200 ezer tonna kiesést a valóságban mégis tűzifával kellett kiegyenlíteni. Lényegében erre vezethető vissza az, hogy a vastag tűzifa felhasználás az 1968. évihez képest egy év alatt kb. 450 ezer m^3 -rel, 30%-kal nőtt, az országos tűzifa készlet az 1968. év végének 52%-ára, a belkereskedelmi vállalatok készlete pedig 22%-ra csökkent. Ennek alapján viszont meg lehet állapítani, hogy

- az NDK brikett import csökkentésével a későbbiekben esetleg jelentkező tűzifa felesleget mindenkor le lehet vezetni;
- 1970-ben és a következő években az 1969. évihez hasonló volumenű tűzifa igényt csak a fakitermelés jelentős növelésével lehet kielégíteni, mert az 1969. évihez hasonló mértékű készletcsökkenést még egyszer nem lehet végrehajtani;
- az ellátási zavarok megelőzése érdekében a készlet-gazdálkodási problémák áthidalása ezen a téren is feltétlenül szükséges.

4. Külkereskedelmi forgalom

A belföldi igények csökkenése az ipari ágazatokhoz hasonlóan a fagazdaságban is erőteljes export-orientációt és az importigények mérséklődését eredményezte. E kétirányú tendencia eredményeként a fagazdaság külkereskedelmi mérlege 1969-ben hosszú évek óta első ízben 20 millió Dft-tal javult. Különösen számottevő a mérleg javulása tökéletes viszonylatban. Ez jórészt az export eddig soha nem tapasztalt mértékű növekedésének tulajdonítható (6. táblázat).

Fa és fatermék importunk volumene az 1968. évi 4,3 millió gömbfa m^3 -ról 4,44 millió gömbfa m^3 -re, az előző évihez hasonlóan mintegy 30%-kal nőtt.

Fenyő gömbfa importunk mintegy 100 ezer m^3 -rel nőtt, a fenyő fűrészáru import viszont — jórészt a fogadási készség hiánya miatt — kb. 40 ezer m^3 -rel csökkent az előző évihez képest. Lemez- és lapféleségekben, főleg farostlemezben és forgácslapban nőtt, enyvezett lemezben és bútortalapban az 1968. évi szint körül alakult importunk. A furnér import viszont — az 1968. évi nagymértékű készletfeltöltés ellensúlyozására — az 1968. évi 3,6 millió m^2 -ről kb. 1,1 millió m^2 -re csökkent.

Fa és fatermék exportunk volumene az 1968. évihez képest mintegy 40%-kal nőtt, meghaladta az 1 millió gömbfa m^3 -t. Ezt hallatlanul nagy eredménynek kell tekinteni, mert 5—6 évvel ezelőtt az export ilyen mértékű növekedésére még gondolni sem lehetett.

Megnevezés	A külkereskedelmi forgalom alakulása*					
	1000 gömbfa m ³ -ben			Millió Dft-ban		
	1967	1968	1969	1967	1968	1969
1. Szocialista országok						
Behozatal	3591	3809	3914	1004	1163	1226
Kivitel	56	44	111	22	24	49
Egyenleg	-3535	-3765	-3803	-982	-1139	-1177
2. Nem szocialista országok						
Behozatal	580	495	526	346	314	328
Kivitel	759	729	986	191	159	230
Egyenleg	+179	+234	+460	-155	-155	-98
3. Összesen						
Behozatal	4171	4304	4440	1350	1477	1554
Kivitel	815	773	1097	213	183	279
Egyenleg	-3356	-3531	-3343	-1137	-1294	-1275

* Cellulóz- és papíripari termékekkel, reexporttal együtt.

Exportunk szerkezetében is nagyarányú, kedvező változás ment végbe:

Az export mennyiségi összetételében még mindig kb. 50%-ot a feldolgozatlan erdei fatermékek (ezen belül a papírfák 36%-ot) képviselnek; számottevő ezek mennyiségi növekedése is (a papírfa export pl. az 1968. évi 427 ezer ürm-ről 547 ezer ürm-re nőtt). A feldolgozott termékek, elsősorban a lombos fűrészipari termékek (lombos fűrészáru, parkettléc, donga, bútortléc, élfa stb.) exportja azonban lényegesen gyorsabb ütemben növekszik. Ezek mennyisége az 1968. évi 23 ezer m³-ről 78 ezer m³-re (kb. 49 millió Dft-ra) nőtt. Ezek értéke 1968-ban még a papírfa értékének 50%-át sem érte el, 1969-ben pedig összességében már kb. 20%-kal meg is haladta, tőkés viszonylatban is erősen megközelítette azt.

Eddigi extenzív export-struktúránk intenzívvé válásának ezek a kezdeti, de határozott jelei az 1969. évi gazdálkodás legbiztatóbb eredményei. Ezek egyelőre számottevő állami támogatással (kb. 50%-os, 30 Ft/\$ állami visszatérítés mellett) jöttek ugyan létre, de megszilárdulásuk és kiteljesedésük esetén a hatékonyság oly mértékű növekedését eredményezhetik, hogy — az indokolatlan jövedelem-elvonás (erdőhasználati járulék) csökkentésével egyidejűleg — a támogatások jelentős csökkentését, esetleg megszüntetését is biztosíthatják.

7. táblázat

Megnevezés	Külkereskedelmi átlag- árak, Dft/gfa m ³		
	1967	1968	1969
Összes behozatal	324	343	350
Összes kivitel	262	237	255
Egyenleg	339	366	381

A fatermékek külkereskedelmi egyenlegének előzőkben már említett javulása rendkívül örvendetes jelenség. A gömbfa m³-re átszámított átlagos egységáruk alakulása azonban arra enged következtetni, hogy az import szerkezete — részben az összetétel-változás, elsősorban a drága cellulóz- és papíripari termékek arányának állandó növekedése, részben az áremelkedés következtében — számunkra lényegesen gyorsabb ütemben romlik és válik egyre intenzívebbé, mint amilyen ütemben 1969 folyamán az export-struktúra javult. Ez méginkább aláhúzza egyrészt az export további gyorsütemű intenzifikálásának (az exporton belül az értékesebb, feldolgozott termékek aránya növelésének), másrészt a hazai cellulóz- és papíripar fejlesztésének szükségességét.

Összefoglalva: A fafelhasználó iparágak lassúbb fejlődése és készletleépítési törekvése 1969-ben kétszeresen fékezte fagazdaságunk fejlődését. Ezért a fakitermelés alig, a fafeldolgozás is az előző évinél kisebb mértékben fejlődött. A fafeldolgozás terén a kedvező szerkezet-átalakulás jelei észlelhetők. Kezd kibontakozni a piaci kapcsolatok bővítése is. Jelentős kezdeményezések történtek az építőipari piac kiépítésére; megközelítőleg sem voltunk azonban — elsősorban műszakilag — felkészülve arra, hogy a hagyományos piacok csökkent ütemű fejlődésével járó keresletcsökkenést új piacok bekapcsolásával kiegyenlítsük.

A nyomott belföldi piac erőteljes export-orientációt és az import-igények mérséklődését vonta maga után. Ennek eredményeként minden eddigit felülmúló mértékben nőtt fatermék-exportunk, és fakülkereskedelmi mérlegünk egyenlege hosszú évek óta elsőkben javult. Örvendetes jelenség, hogy megindult az export-struktúra kedvező átalakulása: továbbra is számottevően növekedett az alapanyag-, ezen belül a papírfa-export, de a feldolgozott termékek exportjának növekedési üteme ezt jóval meghaladta.

Az 1969. évi tapasztalatok alapján — a IV. ötéves tervre való zavartalan átmenet érdekében — mindenekelőtt céltudatos műszaki és gyártmányfejlesztéssel új, kiegyenlítő piacok bekapcsolására kell törekedni, emellett a központi szabályozás egyes elemeinek módosítására, így pl. a készlet-hitelpolitika, s a jövedelem-elvonás céltudatos differenciálására és bizonyos mértékben új alapokra helyezésére is szükség lesz.

Халас А.: РЕЗУЛЬТАТЫ И ОПЫТ НАШЕГО ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ ДРЕВЕСИНОЙ В ОБЛАСТИ ЕЁ ПРОИЗВОДСТВА И ОБОРОТА.

Замедленное развитие отраслей деревообрабатывающей промышленности и стремление сокращения запасов лесопродукции в 1969 году вдвойне затормозило развитие нашей лесной промышленности. Лесозаготовки на немного, деревообработка в сравнении с предыдущим годом в меньшем размере возросли. В области деревообработки наблюдаются признаки создания благоприятствующей структуры. Начало развертываться и расширение рыночных связей.

Низкий внутренний рынок привёл к ориентации на интенсивный экспорт и снижению требований импорта. Как результат этого наше балансовой сальдо по внешней торговле лесом первый раз за много лет улучшилось. Началось формирование благоприятной экспортной структуры тоже.

На основании опытов 1969 года в интересах беспрепятственного перехода на IV пятилетний план наряду с соответствующим техническим и производственным развитием, прежде всего надо стремиться к новым равным рыночным связям, вместе с этим есть необходимость изменения некоторых элементов центрального регулирования.

Halász, A.: RESULTS AND EXPERIENCES OF OUR TIMBER ECONOMY IN THE FIELD OF PRODUCTION AND TRADE IN 1969.

The slower development of the timber-consuming industries and their efforts to reduce stocks exercised a double brake on the expansion of our timber economy in 1969. Felling shower hardly any increase, and the volume of timber processing increased also in a slower rate, than in the previous year. However signs of a favourable change in the structure of timber processing could be observed. The widening of market connections has also been started. The rather depressed internal market brought about a vigorous export orientation and the moderation of import requirements. Consequently our negative foreign trade balance in timber products has improved after many years again. Our export structure has also been developing favourably. In analysing the experiences of 1969 one has to come to the conclusion that an undisturbed transition to the Fourth Five-Year Plan period requires first of all the opening up of new markets, by a purposeful technical and product development work, for our timber products to balance the expectable setback of their traditional markets, and in addition certain modification of some elements of the economic regulation is also needed.